

Lucas 16: 1-9, 19 september 2010, schoonhoven

De verloren econoom

Gemeente van Christus,

*Er was eens een rijk man die een rentmeester had en te horen kreeg dat de rentmeester zijn eigendommen **verkwistte**...*

Zo begin een van de op het eerste gehoor vreemdste gelijkenissen van Jezus.

Direct aan deze gelijkenis gaat een andere vooraf, een veel bekendere, de gelijkenis van de verloren zoon. Daarin klinkt ook het woord *verkwisten*.

De verloren zoon *verkwistte* het erfdeel van zijn vader... De onrechtvaardige rentmeester *verkwistte* het bezit van zijn Heer...

Door de herhaling van dat woord *verkwisten* – wordt er door Lucas een link gelegd tussen de verloren zoon en de onrechtvaardige rentmeester.

Beide heren hebben een verkwistende levensstijl, maar het is juist die verkwistende levensstijl die hen eerst aan de grond brengt, waarna ze als herboren opstaan, en 'weer thuis' komen...

De weg van de verkwistende zoon en de verkwistende rentmeester is een weg die ons niet zo vreemd is. Het gaat hier echt iet alleen om de financiële goochelaars van deze wereld, om de Dirk Scheringa's en de Willem Scholtens, die voormalige directeur van de Rotterdamse havens die momenteel voor de rechter staat. Gaandeweg ons leven *verkwisten* wij allemaal van alles: onze onschuld, onze idealen, ons geloof, en vaak onze relaties, en natuurlijk geld – en het verkwisten van geld is in dit rijtje nog niet eens het ergste. Allemaal maken we onderweg wel ergens vuile voeten, en vuile handen. Kan het anders? Laten we wel zijn: als je handen en voeten bij je sterven nog net zo schoon zijn als bij je geboorte – heb je dan wel echt geleefd? Van de drie mannen uit die andere gelijkenis, die talenten in beheer krijgen, krijgt alleen degene ervan langs met zijn ene talent helemaal niets gedaan heeft! Als je je handen alleen gebruikt om jouw talent in de grond te begraven, dan krijg je evenzogoed vuile handen.

De verloren zoon (hij leefde op een gegeven moment tussen de zwijnen) had die vuile handen en voeten nodig om te leren hoeveel en hoe onvoorwaardelijk zijn vader van hem hield. Dat zag hij niet toen hij nog veilig en fris gewassen thuis woonde bij zijn vader. Als hij thuis was gebleven zonder die vuile handen en voeten te maken, had hij de liefde van zijn vader nooit echt leren kennen.

De gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester vertelt ons vanuit een andere hoek dezelfde boodschap.

*Er was eens een rijk man die een rentmeester had en te horen kreeg dat de rentmeester zijn eigendommen **verkwistte**...*

Het Griekse woord voor rentmeester is *oikonomos*, letterlijk huismeester – ons woord econoom komt er vandaan. Ik mag graag Oscar Wilde citeren, die ooit zei: *Economen zijn mensen die van alles de prijs weten en van niets de waarde*. Heel spitsvondig – maar ook een beetje flauw. Oscar wilde had economen nodig om zijn toneelstukken en boeken te verkopen, zodat hij er zijn luxueuze levensstijl op na kon houden. Bovendien studeert mijn eigen zoon sinds kort economie, dus ik moet nog meer dan voorheen op mijn woorden letten.

Er was een rijke man die een econoom in dienst had, en die te horen kreeg dat zijn econoom zijn eigendommen verkwistte... Hij roept de econoom ter verantwoording, waarbij hij hem direct duidelijk maakt dat hem ontslag te wachten staat. De econoom ontkent de beschuldiging niet, hij probeert zijn gedrag ook niet goed te praten. Hij aanvaardt het oordeel. Op zich een teken van kracht en klasse: hij verzint niet allerlei smoesjes, hij schuift de schuld niet af naar een ander... wat we zo vaak zie gebeuren.

Misschien voelde die econoom zich wel opgelucht, dat zijn verkwistende gedrag aan het licht was gekomen. Dat hij niet meer met dat donkere geheim rond hoefde te lopen. Dat hij schoon schip kon maken. Dat hij niet voor altijd *een verloren econoom* hoefde te zijn. - Ja. laten we hem de verloren econoom noemen. Dan hebben we dus **de verloren zoon** en **de verloren econoom**.

De verloren econoom neemt zijn verantwoordelijkheid. Hij gaat doen waar hij goed in is, wat zijn vak is: hij gaat proberen zijn problemen op een zakelijke manier op te lossen. Hij ziet twee problemen:

Hij zit straks zonder werk. Maar: *Werken op het land (spitten staat er) kan ik niet, en voor bedelen schaam ik me.* (Goed, laten we hem op zijn woord geloven.)

Tweede probleem: hij zit straks zonder huis. Hij woonde blijkbaar in een dienstwoning. Dan zien we de verloren econoom veranderen in een doortastende crisismanager. En we horen hem zeggen: *'Ik weet al wat ik moet doen om ervoor te zorgen dat de mensen, wanneer ik van mijn rentmeesterschap ben ontheven, mij bij een van hen thuis zal ontvangen.'* Hij besluit op de valreep nog snel wat *goodwill* kweken bij zijn zakenrelaties.

Een voor een roept hij de schuldenaars van zijn heer bij zich.

De eerste vraagt hij: 'Hoeveel ben je mijn heer schuldig?'

'Honderd vaten olijfolie,' antwoordt de schuldenaar.

De econoom rekent even na: die man die voor hem zit heeft een terrein met olijfbomen gepacht tegen een vooraf vastgestelde hoeveelheid olijfolie. Hoogstwaarschijnlijk, zo zeggen de commentaren, heeft de rentmeester boven het afgesproken pachtbedrag een extra bedrag voor zichzelf weten te bedingen. Waarschijnlijk is het zo gegaan dat hij meerdere gegadigden tegen elkaar op heeft laten bieden: wie de hoogste provisie wilde betalen, kreeg het pachtcontract.

'Hoeveel zei je ook al weer?'

'Honderd vaten olijfolie,' herhaalde de schuldenaar.

'We maken er vijftig van,' zegt de econoom, en hij stelt een nieuwe contract op. Zijn eigen winst streept hij weg, zonder dat de eigenaar van de boomgaard er nadelige gevolgen van ondervindt.

Slim! 'Ik hoop dat we in de toekomst nog eens wat voor elkaar kunnen doen,' zegt de rentmeester.

Even later komt er een andere schuldenaar binnen:

'Hoeveel balen graan bent u schuldig?'

'Honderd balen graan.'

'Weet je wat, we maken er tachtig van.' Weer wordt het contract veranderd. De rentmeester streept opnieuw zijn eigen winst weg. Opnieuw zal de eigenaar er geen hinder van ondervinden.

'Hopelijk kunnen we in de toekomst opnieuw iets voor elkaar betekenen,' zegt de rentmeester.

Binnenkort kun jij me bijvoorbeeld misschien in je huis opnemen – denkt hij erbij.

En zo regelt de econoom vlak voor zijn ontslag zijn zaakjes. Creatief boekhouden - dat is een oude kunst, waar je soms ook goede dingen mee kunt doen. De verloren zoon vond weer een plekje in het huis van de vader. De verloren econoom regelt een plekje voor zichzelf in de huishouding van een zakenpartner.

Wij begrijpen nu, waarom de eigenaar **A.** niet nog kwader wordt op zijn rentmeester; en **B.** het doen en laten van de verloren econoom zelfs goedkeurend gadeslaat. Geen slachtoffergedrag – gewoon aanpakken – crisismanagement - dat mag hij wel. *En de heer/eigenaar prees de onrechtvaardige rentmeester omdat hij slim had gehandeld.* Goeie kans dat de heer, rijk als hij is, zelf net zo'n *slimme* jongen is, anders wordt je niet rijk, of je blijf het niet.

En Jezus voegt daar dan als commentaar op de gelijkenis twee zinnen toe: '*Want de kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het licht.*'

Vrij vertaald: *Waren mijn volgelingen, de kinderen van her licht, maar net zo slim en doortastend en efficiënt bij het regelen van hun geestelijke zaken...* Ik vind het niet altijd leuk om dit te horen, maar blijkbaar kan de kerk in bepaalde opzichten (efficiency, besluitvaardigheid...) het een en ander van de economen leren...

En daar voegt Jezus dan nog deze woorden aan toe: *Maak vrienden met behulp van de onrechtvaardige mammon – opdat jullie in eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is.*

Provoceert Jezus hier? Zet hij ons bewust op het verkeerde been? Strijkt hij ons tegen de vrome haren in? Zet hij ons juist met beide benen op de grond?

Amos waarschuwde ons vanmorgen voor de gevaren van rijkdom. Jezus zegt: maar we moeten ook niet te wereldvreemd zijn als het om geld gaat. (*Wees niet al te rechtvaardig*, zegt de Prediker, - 7:16). We moeten het geld dat we hebben maar gebruiken, zelfs om er vrienden mee te maken. Ik las laatst nog een aardige: *Geld is een slechte meester, maar een goede dienaar.*

Met de woorden van Jezus in het hoofd, zouden we daarop kunnen variëren: *Geld is een slechte meester* (namelijk als het een afgod wordt, een mammon), *maar geld kan een goede vriend zijn.* We kunnen niet allemaal bedelmonniken zijn. Dus: sluit maar vriendschap met je geld, gebruik het, voor goede doelen, en voor jezelf, wees niet te bang voor vuile handen. Als jij maar de baas blijft over je geld, en je geld niet de baas wordt over jou.

Het verhaal van de verloren econoom blijft een wat vreemde eend in de bijt van het evangelie.

Maar misschien vertellen de gelijkenissen van *de verloren zoon* en de gelijkenis van *de verloren econoom* ons op verschillende wijze hetzelfde verhaal:

Wij zijn allemaal op weg naar een plek of een situatie waar wij thuis zijn. Op onze levensreis wordt er veel wat kostbaar en kwetsbaar en heilig is door ons verkwist. Niemand die eraan ontkomt.

Maar al zijn onze handen en voeten of zelfs ons hart nog zo vuil geworden... we hoeven nooit als hopeloze gevallen bij de pakken neer gaan zitten. Wij kunnen en mogen altijd opnieuw opstaan, en onze talenten opnieuw inzetten, om terug te keren naar de enige die de naam **God** werkelijk verdient: de God van Israel, de vader van Jezus Christus. Of, met andere woorden: er is altijd een weg terug naar huis!

Amen.

Ds. F.W. Verbaas